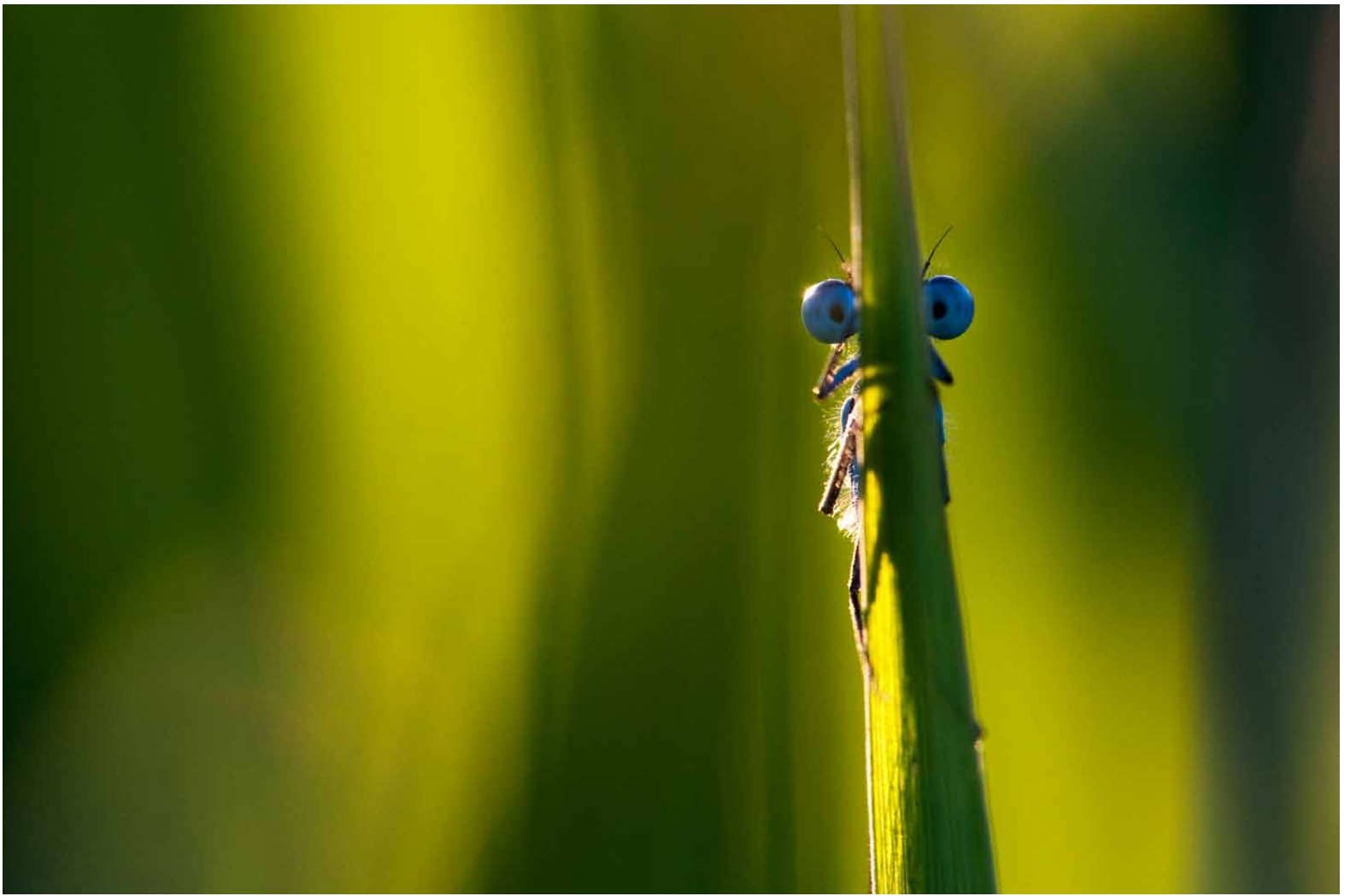
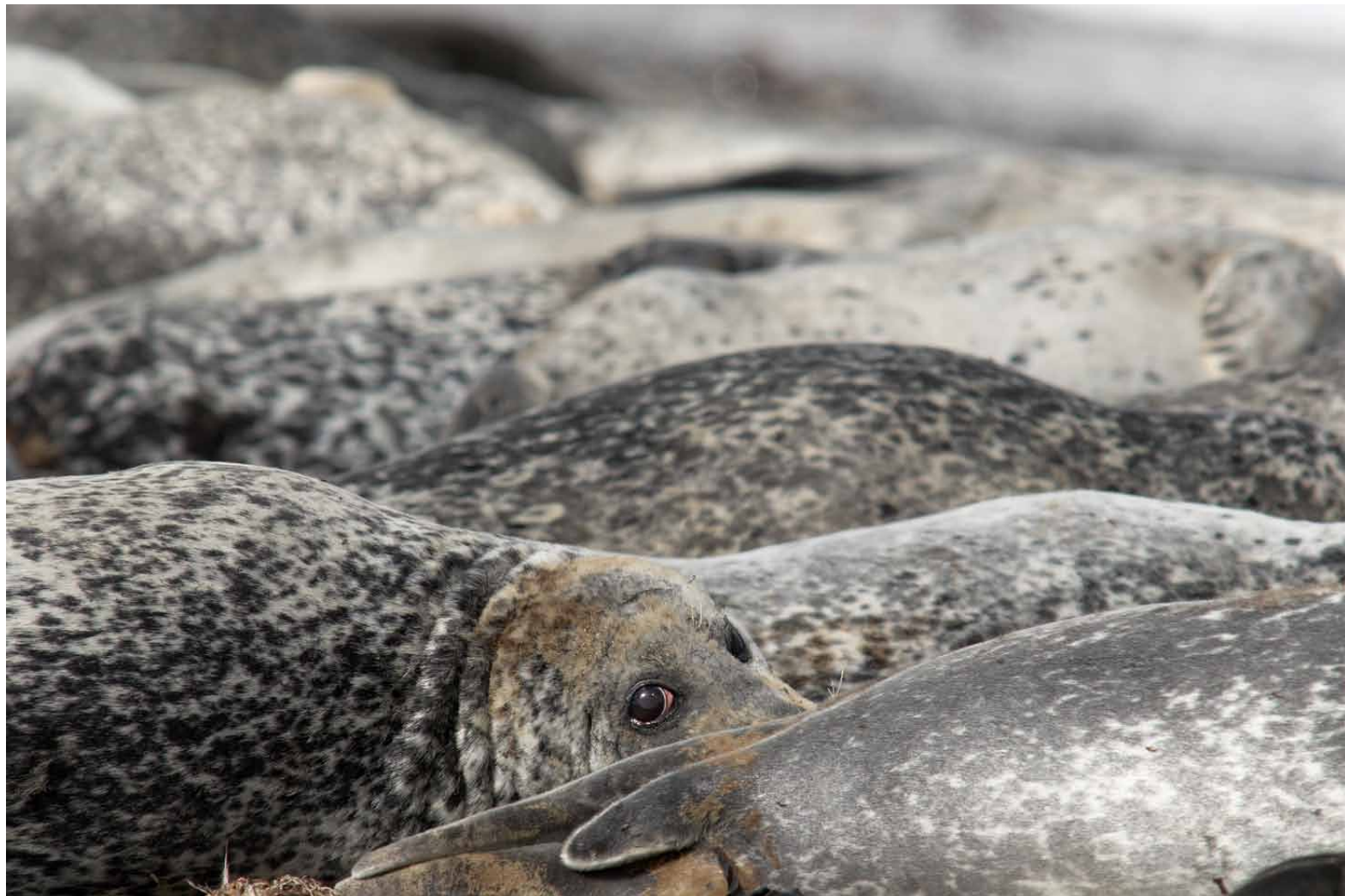

**ÖGA MOT ÖGA MED
DJUR OCH NATUR
JOHAN HAMMAR**

Ta ditt största intresse. Multiplicera med två och du kommer upp i samma kvot som Johan Hammar uppnått. Han har naturen både som intresse och jobb. Gränserna är lite suddiga i kanten, men syftet glasklart. Att rädda naturen en liten bit i taget.

text _____ **Amy Lagerman**   foto _____ **Johan Hammar**

TROTS ATT JOHAN Hammar är trebarnsfar och personligt engagerad i sitt arbete som biolog jobbar han också deltid som fotograf med inriktning mot miljö och natur. Ofta arbetar han effektivt i projektform. Just nu har han fullt upp med att fota fågelporträtt i en portabel studio som han riggar upp på olika fågelstationer. Porträtten ska bli en kollektion bilder inför firandet 2011 då det gått hundra år sedan den första fågeln ringmärktes.

Han genomförde ett annat projekt till Sveriges nationalparker hundraårsdag. Under sin pappaledighet 2008 reste han till tio nationalparker, från nord till syd, och fotograferade. Tidspressen var hård. Ofta hade Johan bara ett fåtal dagar på sig att hitta motiven och föreviga dem.

– Den första europeiska nationalparken grundades i Sverige 1909, säger Johan Hammar. Jag tycker det är häftigt att just vårt land var först med att skydda växt- och djurarter. Nationalparkerna är ju inte bara viktiga för djuren och växterna, utan i allra högsta grad även för oss människor.

NATUREN ÄR FULL AV SMÅ INTRIKATA OCH FASCINERANDE SAMBAND OCH KAMERAN ÄR MITT VERKTYG FÖR ATT BERÄTTA OM DEM OCH SKAPA ETT INTRESSE. *Johan Hammar*

HJÄLPER HOTADE ARTER

Johan berättar med bilder för att bevara, men ibland också för att varna. Eftersom han jobbar med naturvård ställs han ansikte mot ansikte med konsekvenserna av hur vi mer eller mindre medvetet förstör miljön, till exempel genom övergödning av haven.

– 80 procent av Skånes våtmarker har försvunnit sedan mitten av 1800-talet genom omfattande dikning av sjöar, bäckar och åar. Därmed har även den naturliga reningseffekten av vattnet försvunnit. Kväve och fosfor från jordbruken hejdas inte utan leder till omfattande algblooming när vattnet når havet. När algerna sedan sjunker till botten förbrukas syre vid nedbrytningsprocessen. När syret på havsbotten försvinner breder de döda bottarna ut sig. I samband med att våtmarkerna försvann, försvann även många växter, djur och fåglar som är beroende av våtmarkerna. För att motverka övergödningen arbetar jag med att anlägga våtmarker i ett projekt som heter Kävlingeå-projektet. Tack vare detta har vi lokalt lyckats minska övergödningen och faktiskt fått tillbaka många sällsynta och hotade växt- och djurarter.

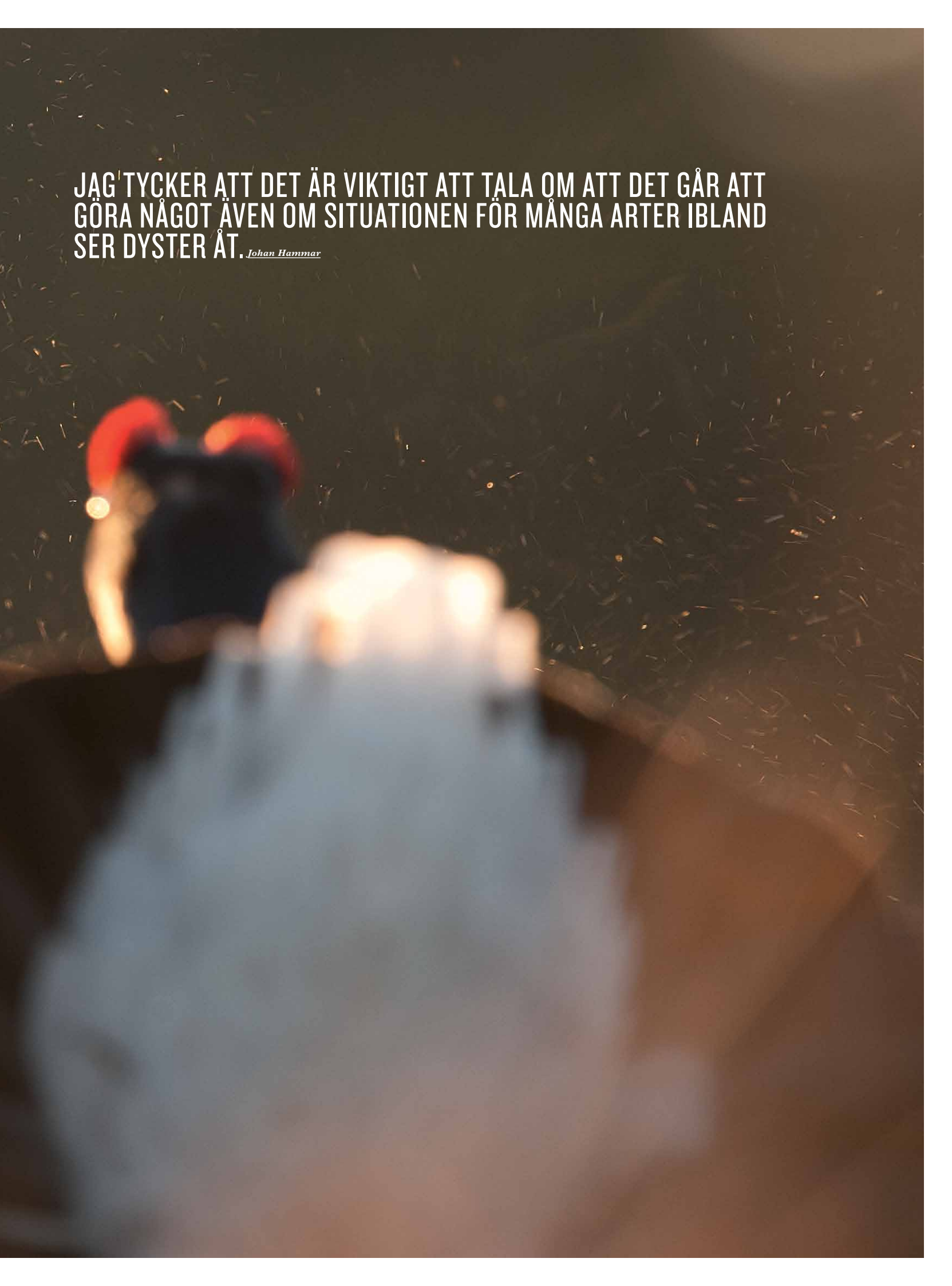
– Naturen är full av små intrikata och fascinerande samband och kameran är mitt verktyg för att berätta om dem och skapa ett intresse.

ÖGA MOT ÖGA MED VISENTER

Viljan att berätta låg även bakom resorna till nationalparken Bialowieza i Polen som Johan gjorde 2005 och 2006. Bialowieza är en av Europas största urskogar och hemvist för några av de djur- och växtarter som i vilt tillstånd nästan, eller helt, gått förlorade för oss i Sve- >

JAG TYCKER ATT DET ÄR VIKTIGT ATT TALA OM ATT DET GÅR ATT
GÖRA NÅGOT ÄVEN OM SITUATIONEN FÖR MÅNGA ARTER IBLAND
SER DYSTER ÅT. *Johan Hammar*

rige. Som den akut hotade vitryggiga hackspetten. Eller den mäktiga visenten som är en släkting till den amerikanska bisonoxen.

Den sista vilda visenten sköts 1927. Då fanns 54 djur kvar på djurparker spridda över världen. Tack vare ett samarbete mellan bland annat Skansen och ett uppfödningssentrum i anslutning till Bialowieza räddades arten från utrotning och strövar nu åter fritt genom skogarna. I dag finns drygt 3 000 individer som alla härstammar från 12 djur.

– Det är en framgångssaga, och jag tycker att det är viktigt att tala om att det går att göra något även om situationen för många arter ibland ser dystert åt. Visenten är ett oerhört fascinerande djur som lever bara 70 mil från Malmö. Skogen är stor, men det är endast en liten del av kärnan som är skyddad – resten av skogen avverkas. Jag ville uppmärksamma detta unika område och locka människor att åka dit så att lokalbefolkningen kan tjäna pengar på turismen i stället för på virke.

Men det var inte bara att packa kameran och åka i väg. För att skydda visenterna – som är skygga personligheter – är området de lever i stängt för turister. Johan fick tillbringa en hel del tid med att prata med polska myndigheter som inte alltid talade eller förstod engelska. När han till sist fick tillstånd uppstod nästa problem – hur skulle han hitta djuren?

För att hamna rätt i urskogen följde Johan en smållkall vinterdag med en nationalparksvakt när han körde många mil på slingriga skogsvägar för att lägga ut stödfoder till visenterna. Johan lämnades kvar i en glänta över dagen, satte upp sitt lilla gömsle och kröp in.

– Det var snö överallt och säkert trettio minusgrader. Helt knäpptyst. Minsta lilla kungsfågel hördes in i kupoltältet.

Efter en stund anade Johan en skugga mellan träden. En oerhört stor skugga närmade sig försiktigt och han passade på att ta några bilder medan visenterna luktade sig fram till maten.

– Men jag hade ställt gömslet väldigt nära maten, och när alla djuren nått fram var jag omringad av 15 visenter.

En fullvuxen tjur kan väga upp till 900 kilo, och korna upp till 600

kilo. Båda könen har horn, och rejäla klövar. Det är hälsosamt att inte skrämja dem så de känner sig hotade.

– Jag funderade över vad jag hade gett mig in på och slutade helt att fotografera för att inte avslöja att jag var där. Tills en ko gav di. Då kände jag att jag helt enkelt måste fota.

Klick. Klick. Klick.

Djuren stelnade till, liksom Johan. Sekunderna segade förbi.

Kon och kalven gav sig i väg först, tätt följda av de andra. Utom den största tjuren som sänkte hornen åt hållet han hört ljuden ifrån. Johans håll.

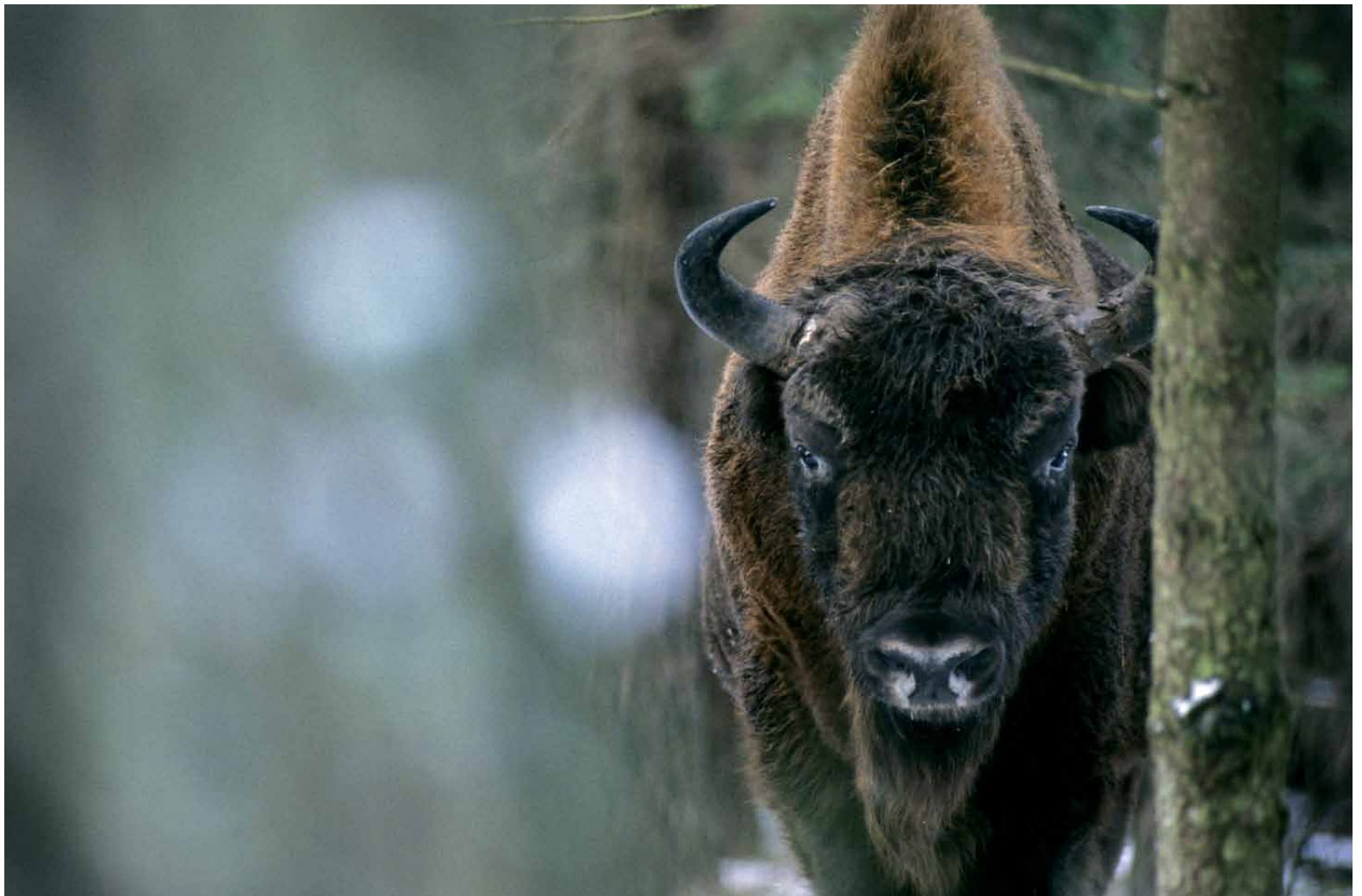
– Jag har aldrig varit så rädd förut. Och jag hade inte tänkt på att placera gömslet så att jag kunde ta skydd bakom om de skulle attackera.

Men tjuren valde att följa sin hjord, och Johan kunde pusta ut. Han hämtades av nationalparksvakten på eftermiddagen och kunde därefter åka tillbaka till gläntan upprepande gånger under sin vistelse. Förutom visenter såg Johan både varg och vitryggig hackspett. Året därpå återvände han under hösten.

Bildresultatet från resorna publicerades i tidskrifter både i och utanför Sverige. Och på internet för allmän beskådan.

– Området är helt unikt ur europeiskt perspektiv och ligger så pass nära Sverige att det inte är omöjligt för oss att ta oss dit. Det är väl värt ett besök, om inte annat så för att få en känsla för hur det såg ut i Sverige för några hundra år sedan. Det finns vandrarhem och restauranger.

**NATURUPPLEVELSERNA FINNS ÖVER-
ALLT OCH MAN MÅSTE INTE RESA BORT
FÖR ATT TA DEL AV DEM.** *Johan Hammar*

JAG HADE STÄLLT GÖMSLET VÄLDIGT NÄRA MATEN, OCH NÄR ALLA DJUREN NÅTT FRAM VAR JAG OMRINGAD AV 15 VISENTER. *Johan Hammar*

ranger, men kanske hade de vunnit på att även låta besökarna komma i kontakt med visenterna under till exempel guidade fototurer.

UPPMÄRKSAMHET SKAPAR MÖJLIGHETER

Information, upplevelser och ekoturism är nödvändigt för att bevara miljön. Det krävs både kunskap och intresse för att vi människor ska engagera oss i miljö och naturvårdsfrågor, men det går att påverka.

– Tå bara strandpaddorna. Deras naturliga miljö krymper och försvinner i snabb takt, så antalet paddor har också minskat kraftigt, så pass att arten nu är fridlyst. Men om folk visste var strandpaddorna fanns och gav sig dit på natten skulle de bli bjudna på en häftig gratis-konsert – det är en fantastisk upplevelse när hela luften vibrerar av paddsång. Och när man har varit med om en sådan upplevelse vill man också värna om det.

– Det kanske låter pretentiöst, men egentligen handlar mitt arbete bara om att jag vill berätta och engagera om något fascinerande och uppmuntra fler att ge sig ut i naturen.

Naturvård fungerar, men kräver pengar. Därför är det viktigt att informera om framgångarna, som till exempel utfallet av Kävlingeå-projektet. Visar man inte upp ett lyckat resultat är det givetvis svårt att finansiera nästa naturvårdsprojekt. Det är därför Johan använder både stillbildskamera och videokamera när han är ute och fotar. Och tar upp ljud. Då stimuleras så många sinnen som möjligt hos åskådaren.

VACKERT DÄR MAN ÄR

I Johans bilder skymtar inte bara djurens personligheter fram, de är

inbjudningar till egna upplevelser. Motiven är nämligen sådana att vem som helst kan ta del av dem ute i naturen. Ett exempel på exotiska naturupplevelser är öringarna som Johan hittat i ån strax bortom sitt hus. Inte ens de boende i grannskapet känner till att de leker där. Eller rävungarnas stojande över ängen vid villaområdet. Det som behövs för att se är en smula uppmärksamhet och nyfikenhet på sin omgivning.

– Naturupplevelserna finns överallt och man måste inte resa bort för att ta del av dem. Det är klart att Sarek är vackert och unikt, men du kan absolut hitta vackra vyer och fantastiska upplevelser där du redan är.

– Jag brinner för att berätta om just det. _____

JOHAN HAMMAR

PHOTO: PRIVAT

Född 1972.

Bor Rydebäck.

Familj Sambo och tre barn.

Yrke 25% fotograf, 75% biolog.

Utrustning Nikon D3, 14-24mm, 24-70mm, 70-200mm, 200-400mm, blixtrar SB-900 och SB-800.